

Nieuwe OM-richtlijnen verwaarlozing, mishandeling en vernieling van dieren

De afspraken in regeerakkoord en gedoogakkoord over een hardere aanpak van dierenmishandeling worden voortvarend nagekomen. Het OM heeft twee nieuwe richtlijnen voor strafvordering opgesteld.

In het regeerakkoord is, in samenhang met de vorming van de dierenpolitie, een hardere aanpak van dierenmishandeling toegezegd.¹ Het alarmnummer 144 (red een dier) is sinds 15 november operationeel. De eerste medewerkers dierenpolitie zijn inmiddels al aan de slag. Het OM heeft in dit verband het strafvorderingsbeleid aangepast. Met ingang van 1 oktober 2011 zijn twee nieuwe richtlijnen van kracht geworden: *Richtlijn voor strafvordering dierenmishandeling en dierenverwaarlozing 5.38* en *Richtlijn voor strafvordering vernieling 5.30*.²

OM-richtlijnen voor de strafeis

Om te zorgen dat er voor veelvoorkomende criminaliteit in het hele land dezelfde strafeisen worden gesteld, heeft het Openbaar Ministerie richtlijnen opgesteld. Misdriven worden 'gewaardeerd' via een soort rekensom. Voor ieder basisdelict (een strafbaar feit in de kale vorm) staat een vast aantal strafpunten. Fietsendiefstal levert bijvoorbeeld 10 punten op en een autokraak 20 punten. Het aantal punten kan worden verlaagd of verhoogd in verband met bijzondere omstandigheden. Een poging tot fietsendiefstal telt minder zwaar dan het voltooide delict; recidive legt juist extra gewicht in de schaal.³

Het op die manier berekende aantal strafpunten wordt vervolgens omgezet in sanctiepunten, die de basis vormen voor de strafeis. Een sanctiepunt staat voor € 29,- aan transactie, strafbeschikking of boete, voor één dag gevangenisstraf of twee uur taakstraf. Tot 180 strafpunten staat ieder strafpunt gelijk aan een sanctiepunt, daarboven vindt afvlakking plaats. Er bestaat al jaren een algemene *Richtlijn voor strafvordering regelgeving Ministerie van LNV*, waarin strafpunten zijn opgenomen voor overtreding van o.a. het Kalverenbesluit, het Varkensbesluit, het Besluit welzijn productiedieren en Verordening (EG) 1/2005. Voorbeelden van overtredingen zijn het permanent of geregeld aanbinden van een rund (standaard 9 punten plus 1 punt per dier) en het niet verwijderen

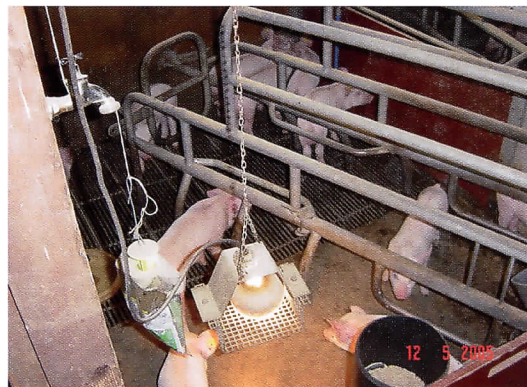

Fietsendiefstal levert
bijvoorbeeld 10 punten op.

van dode legkippen (standaard 2 punten per 1000 kippen).⁴ Getroffen dieren zijn in principe dieren in de vee-industrie.

Twee nieuwe richtlijnen, vier nieuwe basisdelicten

In de *Richtlijn voor strafvordering dierenmishandeling en dierenverwaarlozing* worden twee nieuwe basisdelicten geïntroduceerd: overtreding van artikel 36, lid 1, respectievelijk artikel 37 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). Zij hebben de codes 5.38.01 en 5.38.02 gekregen. Het basisdelict mishandeling in de meest eenvoudige verschijningsvorm wordt gedefinieerd als 'het een dier (d.w.z. een eigen dier of een dier in de vrije natuur) doen ondervinden van (alleen) pijn'; verwaarlozing vindt plaats wanneer niet bedrijfsmatige houders (particulieren, waaronder begrepen hobbyfokkers)

¹ Zie de Kamerstukken met het dossiernummer 29 628 (Politie), vooral nrs. 257, 266 en 275. Een kort overzicht biedt <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/politie/dierenpolitie>.

² Gepubliceerd in Stcrt. 17369 respectievelijk Stcrt. 17337, beide van 29 september 2011. De geldigheidsduur is 4 jaar. Met betrekking tot de richtlijn vernieling zijn alleen de wijzigingen gepubliceerd; gegevens voor het basisdelict 'Vernielen goed' (5.30.01) staan op de website van het OM.

³ Zie de rubriek Vraag en antwoord Bos/Polaris op de website van het OM (onder 'Beleidsregels').

⁴ Stcrt. 2007, 74; de geldigheidsduur is in maart jl. verlengd tot en met 31 maart 2012, Stcrt. 2011, 4984.

Er bestaat al jaren een algemene Richtlijn waarin strafpunten zijn opgenomen voor overtreding van o.a. het Varkensbesluit.
(foto: H. Hazelhoff)

Bij het bepalen van de uitgangspunten voor de nieuwe richtlijnen is gedacht aan 'een dier in de orde-grootte van een kat/hond.

⁵ Artikel 37 Gwwd (als houder van een dier dit dier de nodige verzorging onthouden) is ook nog steeds opgenomen in de Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen, uitgave januari 2011, onder feit G 150 (p. 164). Daarbij staat vermeld: altijd dagvaard!

⁶ Voor 'Vernielen goed' is het aantal basispunten 6.

⁷ Bijlage bij Kamerstukken II, 2011-2012, 29 628, nr. 275 van 24 oktober 2011; zou evenals het *Convenant Dierenhulpverlening* nog gepubliceerd worden in de Staatscourant.

⁸ Kamerstukken II, 1984-1985, 16 447, nr. 7, p. 30.

Verwaarlozing vindt plaats wanneer particulieren aan hun dier(en) de nodige zorg onthouden.
(foto: archief)

aan hun dier(en) de nodige zorg onthouden.⁵ Voor beide delicten is het aantal basispunten voor één dier 10; per 'extra dier' komen er 5 punten bij. Ook het veroorzaken van herstelbaar letsel, onherstelbaar letsel (verminking) of de dood van het dier leidt tot meer punten, namelijk 5, 10 of 15. Bij onherstelbaar letsel of dood ('het dier is aan de verwondingen bezweken of moest worden geëuthanaseerd') gaat het OM in principe over tot dagvaarden. Bij recidive binnen 2 jaar kan een geldboete worden geëist van de naast hogere categorie; bij meermalen recidive binnen 5 jaar wordt gedagvaard.

In sommige gevallen (grote maatschappelijke verantwoordiging, sadistische inslag, duur van de mishandeling/verwaarlozing (langdurig(e) pijn, lijden), een groot aantal dieren of een langere pleegperiode (stelselmatigheid)) wordt in overleg met de officier gedagvaard en tevens een reclasseringsrapportage aangevraagd.

De *Richtlijn voor strafvordering vernieling* bevat nu naast het basisdelict 'Vernielen goed' de basisdelicten Beschadigen dier (5.30.02) en Doden dier (5.30.03). Grondslag daarvoor is artikel 350, lid 2, WvSr. Het gaat dus om dieren die geheel of gedeeltelijk aan een ander toebehoren. Bij beschadiging is het aantal basispunten 10⁶ en worden dezelfde opties tot nuancering ('maatwerk') geboden als bij mishandeling of verwaarlozing.

Interessant is de opmerking: "Ook indien de vernieling plaatsvindt in samenhang met een (sport) evenement dient dit strafverzwarend te worden beoordeeld."

Voor het basisdelict doden (5.30.03) staan 25 basispunten; recidive, medeplichtigheid of poging kunnen dan weer leiden tot verhoging of verlaging van de eis.

Er zijn dus min of meer vergelijkbare richtsnoeren uitgevaardigd voor vier nieuwe basisdelicten, maar het opzettelijk en wederrechtelijk doden van een dier dat toebehoort aan een ander heeft een afwijkend, hoger aantal basispunten.

Kanttekeningen

Er zijn nog geen zaken gepubliceerd waarin de nieuwe richtlijnen een rol spelen – ze zijn immers pas met ingang van 1 oktober in werking getreden – maar een paar opmerkingen over dieren, delicten en straffen wil ik toch alvast maken.

Dieren in de orde-grootte van een kat/hond

Bij het bepalen van de uitgangspunten voor de nieuwe richtlijnen is gedacht aan 'een dier in de orde-grootte van een kat/hond', wat betekent dat afhankelijk van het dier een mogelijke verzwaring of vermindering van toepassing kan zijn. Meer punten voor een grote hond, minder voor een cavia?

In het *Convenant samenwerking dierenhandhaving* dat inmiddels is afgesloten tussen de handhavingpartners politie, nVWA en LID is sprake van 'meldingen van enkele hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren als paarden, pony's, ezels en kippen of ander pluimvee', die door de LID kunnen worden afgehandeld.⁷ Katten en honden zitten qua grootte ergens tussen paarden en pluimvee in.

Op het eerste gehoor klinkt onderscheid naar omvang misschien logisch, maar als we als uitgangspunt voor de waardering van dieren de 'intrinsieke waarde' aanhouden die in de *Wet dieren* is erkend, mag omvang mijns inziens geen verschil maken.

Delicten

Dat mishandeling en verwaarlozing op dezelfde manier worden beoordeeld is verklaarbaar. Uit de jurisprudentie blijkt dat de formuleringen van verbalisanten en rechters zich vrijelijk bewegen in een grijs gebied tussen beide afzonderlijk in de wet opgenomen misdrijven. Uit de wetsgeschiedenis valt hun verwantschap op te maken; juist omwille van de effectiviteit van de handhaving is getracht een aantal aspecten van dierenmishandeling apart in meer concrete delictomschrijvingen te vatten. Als zodanig wordt genoemd het huidige artikel 37 Gwwd.⁸

De mogelijke gradaties van ernst die zijn aangebracht in de basisdelicten mishandeling, verwaarlozing en vernieling sluiten denk ik wel aan bij de praktijk. Ze sluiten ook aan bij het concept *Besluit*

houders van dieren, waarin als verboden gedragingen, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, van de *Wet dieren* (dat correspondeert met het huidige artikel 36, eerste lid, Gwwd) onder andere worden genoemd het schoppen van een dier, het zodanig slaan van een dier dat dit letsel ten gevolge heeft en het onderwerpen van een dier aan een explosieve, bijtende of brandende stof.⁹

Dat de dood van het dier tot strafverzwaring leidt schept duidelijkheid, maar dat het grootste aantal basispunten is voorbehouden aan overtreders van art. 350, lid 2, Sr die *andermans dier* doden wijst er op, dat het dier (nog) niet als slachtoffer wordt gezien.

Straffen

Ik probeer al jaren om op grond van de gepubliceerde jurisprudentie verband te leggen tussen de strafpunten in de *Richtlijn strafvordering LNV*, de eis en de uiteindelijk opgelegde straffen – meestal lukt dat niet. Per geval spelen kennelijk meer factoren mee dan een gewoon mens kan overzien. Ik wil daarom besluiten met een paar vragen aan de lezers, om ten aanzien van de nieuwe richtlijnen tot een beter basisbegrip te komen!

* Lijken de aantallen basispunten u redelijk? Het vernielen van een goed levert 6 punten op; fietsendiefstal, net als drie van de vier nieuwe basisdelicten, 10 punten. Op artikel 310 Sr staat ook deels een andere maximumstraf dan op artikel 350 Sr: vier jaar gevangenisstraf tegenover twee jaar¹⁰. Maar kan je een dier met een fiets of een ander goed vergelijken?

* Waarom is er in de richtlijnen geen sprake van gevangenisstraf? Als meest concrete straf wordt genoemd 'in beginsel taakstraf'. Blijkens artikel 122, lid 1, Gwwd worden gedragingen in strijd met de voorschriften vastgesteld bij de artikelen 36, eerste lid en 37 gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie.

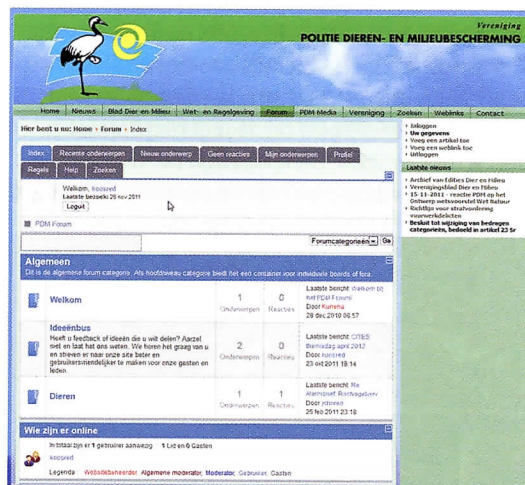
Algemene regel is dat er tot 120 punten ter zitting een taakstraf kan worden geeïst. Bij een hoger aantal sanctiepunten volgt doorgaans een gevangenisstraf-eis. Het wachten is dan misschien op iemand die meer dan 12 dieren (katten, ezels, eenden, snoekbaarsen, dassen) onherstelbaar letsel toebrengt....?

Ik hoop op reacties. Het zou toch handig zijn als we in deze tijden van grote maatschappelijke aandacht voor mishandeling en verwaarlozing van dieren, waarin zelfs het woord 'dierenhandhaving' is bedacht, duidelijk zouden weten welke ideeën aan de – kennelijk wenselijk geachte - verzwaring van het strafvorderingsbeleid ten grondslag liggen en welke effecten men ervan mag verwachten.

Tekst: Noor Evertsen

Leden kunnen ook reageren via ons forum:
<http://www.politiedierenenmilieu.nl/forum.html>

De auteur hoopt op reacties. Dat kan via brief, mail of ons forum.

Kippen: hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren.

⁹ Het besluit zou eind 2011 in concept worden voorgehangen bij de beide Kamers der Staten-Generaal, aldus staatssecretaris Bleker in een brief van 15 juli 2011 (Kamerstukken I, 2010-2011, 31 389, R herdruk, p. 2).

¹⁰ De geldboete is gelijk (vierde categorie). Het initiatief wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het verhogen van de maximale proeftijd voor misdrijven die de gezondheid van dieren benadelen, en in verband met het verhogen van het strafmaximum voor onder meer het doden van andermans dieren (Kamerstukken 30 511) is op 22 april 2010 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer-commissie voor Justitie heeft op 29 juni 2010 het voorlopig verslag uitgebracht en wacht sindsdien op de memorie van antwoord.